

Az álhírek komoly veszélyt jelentenek a társadalomra (Magyar PR Szövetség - Állásfoglalás)

A Magyar PR Szövetség aggodalommal figyeli, hogy az álhírek (csúsztatások, hamisítások) egyre nagyobb szerepet kapnak tömegtájékoztatásban, és nagy mennyiségben – ellenőrizetlenül, de gyakran szándékosan – jelennek meg a közösségi oldalakon. A Szövetség aggodalmára az ad okot, hogy az álhírek ilyen mértékű elterjedése már a kommunikációs alapú társadalmunkban a valós információk hitelességét, s a társadalom egységét veszélyezteti.

Az MPRSz felhívja a PR-szakmával foglalkozókat és a média munkatársait, hogy a maguk eszközeivel lépjenek fel a hírhamisítások ellen. Ne generáljanak és ne terjesszenek hamis híreket, és a közösségi médiában határozottan szűrjék ki a hoaxokat. Minden lehetséges módon enyhítsék az alternatív valóságokból keletkező társadalmi szembenállásokat!

A tömegmédiában mindig is jelen voltak hamis hírek, túlszínezett, vagy egyenesen légből kapott tudósítások. Még nagynevű riporterek és fotósok is elkövettek ilyen zszurnaliszta csínyeket. Azonban a múlt század végétől ez összekapcsolódott a szervezett lejáratással. A gazdasági konkurensok, vagy a politikai ellenfelek lejáratását a mi szakmánk Dark PR-nek nevezi, és a tisztességes pr-esek mélyen elítélik. Jól ismert példák vannak arra – például az élelmiszer-iparban –, hogy egész ételcsoportokat igyekeztek kiszorítani a táplálkozásból a konkurens iparágak.

A technológia fejlődésével azonban a hírhamisítás szinte ipari méreteket öltött. Olyan applikációk, amelyek csak néhány évtizede még szenzáció-számba mentek – például a Forrest Gump c. film néhány jelenete –, ma már egyszerűen, a kézi okos eszközökre letölthetők. Néhány ilyen alkalmazás:

- a „deepfake”, amellyel a videókban az arcot lehet kicserélni;
- a beszédszintetizátor, amellyel egy videóban a hangot lehet kicserélni egy előzőleg fölvelt hang színeére;
- a mimika-változtató, amellyel egy arcra a beszédnek megfelelő szájmozgást és arckifejezést lehet ráapplikálni.

Ezeknek, valamint a „hagyományos” PhotoShop technikáknak a segítségével megtévesztő „dokumentumokat” lehet kreálni.

Különösen veszélyessé vált a hírhamisítás azóta, amióta a közösségi oldalakon a felhasználók jelentős része gyakorlatilag minden kontroll nélkül oszt meg igen kétséges eredetű – sok esetben nyilvánvalóan hazug – tartalmakat. A közösségi oldalak gazdái erős kísérleteket tesznek a hamis tartalmak kiszűrésére, de mindeddig igen alacsony határfokkal. Különösen nehéz kiszűrni az olyan hamisításokat, amelyekben van részigazság, de összefüggéseiből kiszakítva az eredetinek éppen az ellenkező jelentését sugallják. A Dark PR elterjedésével ez a lejárató technika általánossá vált.

A közösségi oldalak tartalmainak jelentős része ma már ellenőrizetlen – és ellenőrizhetetlen – hamisítás.

Egyes kormányok – politikai szándékaiktól vezetettve – már jelentős hírhamisító és hazugságterjesztő csapatokat működtetnek. Ezt a jelenséget a szakma „neutrollingnak” nevezi. Az álhír-generáló és -terjesztő csapatok naponta százával ontják az ún. hoaxokat, és közvetlenül beleszólnak a világpolitikai történésekbe:

valótlan „tényekre” alapozva járatnak le személyeket és politikai irányzatokat; módosítják a politikai közhangulatot; és ezzel jelentősen befolyásolnak választásokat, politikai döntéseket.

A közösségi médiában terjesztett álhírek a legtöbb esetben bekerülnek a hírmédiába (az on-line hírportálokba, az air médiába és a nyomtatott médiába egyaránt), ami erősíti azt a látszatot, hogy ezek a hírek valós tartalmúak. Sok esetben vezető politikusok is hivatkoznak rájuk.

Az áhír-dömpingnek az a közvetlen társadalmi hatása, hogy az egyszerű hírfogyasztó átlag-polgár az esetek többségében nem tudja eldönteni, hogy igaz vagy hamis hírről van-e dolga. Mivel bizonytalanná válik, természetes reakciója, hogy fogódzót keres. Ebben nem talál mást, mint azt, hogy kiválaszt néhány hírforrást – többnyire a saját politikai, életvezetési, ízlésbeli prioritásainak megfelelőt –, amelyet hitelesnek fogad el, másokat pedig eleve hiteltelenségnek tekint. Ezeket nevezzük „hitelességi csomópontoknak”, illetve „hiteltelenségi csomópontoknak”. A lakosság jelentős csoportjai hitelesnek fogadnak el bizonyos tv-csatornákat, hírportálokat, nyomtatott médiumokat – miközben másokat eleve elutasítanak, hazugnak vagy manipulatívnek tartanak.

Így kialakul az a helyzet, hogy ha a hitelesnek elfogadott média egyszerűen nem számol be bizonyos eseményekről, akkor a célközönsége számára az az esemény nem történt meg. Vagy ellenkezőleg: indokolatlanul kiemel bizonyos történéseket, eseményeket – akár hamis hírek, vagy konstruált „dokumentumok” alapján is –, és azt a célközönsége kritikátlanul elfogadja. És más hírcentrumok hiába próbálnak korrigálni, helyesbíteni, információkat pótolni – ezek egyszerűen nem jutnak el az ellenoldali társadalmi csoportokhoz. Ezzel a folyamattal a társadalom szétszakad: különböző „alternatív valóságok” alakulnak ki az egyes társadalmi csoportokban. A jelenség különös veszélye abban rejlik, hogy megszűnik a társadalmi csoportok közötti párbeszéd – sőt, kifejezetten ellenséges, néha gyűlölködő közhangulat alakul ki.

További információ: titkarsag@mprsz.hu